

Nr. 24

Warszawa, dn. 12 grudnia 1936 r.

Ogóln. zbioru Nr. 670.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Prezes Rady Związku inż. Piotr Drzewiecki.
Za redaktora odpowiedzialnego inż. Antoni Dunin.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Marszałkowska 140, tel. 594-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł. 5 kwartalnie. Numer pojedynczy zł. 1.—

TREŚĆ NUMERU: Maszyny napędowe na WMEL. — Maszyny dla przemysłu chemicznego i spożywczego na WMEL. — Maszyny rolnicze na WMEL. — Wiadomości Związkowe. — Wiadomości z zagranicy.

Maszyny napędowe na WMEL.

W grupach 8 i 10 WMEL. przewidziane zostały następujące działy: kotły i maszyny parowe, lokomobile przemysłowe, silniki spalinowe, turbiny parowe, turbiny wodne, pędnie, pompy, armatura.

Wystawienie eksponatów w tych działach było specjalnie trudne, ponieważ w rachubę wchodziły tu w głównej mierze urządzenia o wielkich rozmiarach i dużej wadze, zatem koszty wystawienia całkowicie zmontowanych urządzeń, jak i koszty ich transportu byłyby bardzo wysokie, szczególnie dla wytwórni położonych poza Warszawą. Wskutek powyższego, firmy ograniczyły się przeważnie do wystawienia poszczególnych elementów urządzeń, dzięki jednak trafnemu ich doborowi, sam cel wystawy tą drogą został osiągnięty może nawet lepiej, niż gdyby wystawione były kompletnie zmontowane urządzenia, z natury rzeczy często nie przejrzyste.

I tak: w dziale kotłów (udział wzięły wszystkie poważniejsze firmy) były wystawione poszczególne elementy urządzeń kotłowych, zarówno w postaci części tych urządzeń (sekcje, dna, płomienica, przewal paleniskowy, ruszta, zdmuchiwalce popiołu i t. d.), jak i w formie modeli (model paleniska i in.). W ten sposób stwierdzone zostało, że w dziale kotłów wytwórnie polskie stoją na wysokim poziomie i w zupełności mogą zaspokoić wszelkie potrzeby polskiego życia gospodarczego.

W dziale silników spalinowych wystawiono zmontowane zarówno mniejsze, jak i większe jednostki (do 300 HP), całkowicie wytwarzane w kraju.

W dziale urządzeń związanych z budową kotłów i silników wymienić należy z kolei armaturę, repre-

zentowaną przez kilka zakładów przemysłowych. Dawno wiadomy fakt, że i w tej dziedzinie możemy zaspokoić zapotrzebowanie przemysłu, wytwarzającego wielkie urządzenia kotłowe i maszynowe, został na Wystawie ponownie potwierdzony.

Poza tym wystawione były sprężarki powietrzne i ich części, turbiny wodne, motopompy. Osobny dział stanowiły pędnie, sprzęgła, przekładnie i chwyżzmiany. Również obficie reprezentowane były urządzenia strażackie. Wystawa wykazała, że i w tych dziedzinach wytwórnie polskie stoją na wysokości, jakiej wymaga dzisiejszy poziom techniki.

Jeśli chodzi o produkcję przewodów rurowych, to należy zaznaczyć, że nie tylko możemy obsłużyć i obsługujemy w tej dziedzinie zapotrzebowanie krajowe, lecz również spacjealne typy przewodów, które są rezultatem pracy polskich wynalazców (W. Maciejewski), wysyłamy za granicę (przewody rurowe f-mv „Compensator“).

Jest jednak w całokształcie polskiej produkcji maszynowej jedna poważna luka, mianowicie, mimo że w Polsce jest czynnych około 500 sztuk turbogeneratorów, zarówno mniejszych jak i większych, nie ma w Polsce ani jednej fabryki, która produkowałaby te urządzenia; co gorzej turbogeneratorów nie naprawia się nawet w kraju, a części zapasowe i specjaliści montażowi muszą być także sprowadzani z zagranicy. Pewnego rodzaju tragizm istnieje w fakcie, że przy tak bogatej skali polskiej produkcji maszynowej i mimo kilkakrotnie wszechypanych poważnych wysiłków, od wielu lat sprawa ta nie ruszyła z miejsca. Ze względu na jej wielką wagę, zarówno pod względem gospo-

darczym, jak i obronności kraju, Podkomisja organizująca wymienione działy postanowiła uwypuklić fakt tej luki przez stworzenie stoiska, mającego w pewnym sensie charakter negatywny; na mapie, obejmującej sporą część Europy, wykazane zostało z jakich krajów turbogeneratory są importowane i podano przybliżone liczby zainstalowanych w Polsce tych urządzeń, jak

również i przypuszczalnego zapotrzebowania w przyszłości. Jeżeli nawet zdania mogą być podzielone co do szczegółów tego zagadnienia i mogą być kwestionowane poszczególne liczby, to ewentualna dyskusja w tym kierunku może właśnie skieruje polski wysiłek gospodarczy do ponownego, tym razem może już szczęśliwego rozwiązania tego ważnego zagadnienia.

Maszyny dla przemysłu chemicznego i spożywczego na WMEL.

Dział maszyn i aparatów dla przemysłu chemicznego oraz spożywczo-przetwórczego na WMEL reprezentował tylko w części wytwórczość przemysłu metalowego dla potrzeb obu tych grup przemysłowych. Nawet znacznie zgeneralizowane branże wytwórczości chemicznej oraz spożywczo-przetwórczej grupują się w 20 gałęzi zasadniczych wytwórczości chemicznej oraz 21 wytwórczości spożywczo-przetwórczej;

Przeglądając te branże, zestawione w tablicach 1 i 2 zrozumiemy łatwo, że zademonstrowanie wszystkich maszyn i aparatów dla tych branż byłoby niepodobieństwem.

ORJENTACYJNE DANE O POKRYCIU PRZEZ PRZEMYSŁ KRAJOWY METALOWO-PRZETWÓRCZY ZAPOTRZEBOWAŃ POSZCZEGÓLNYCH BRANŻ PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO NA MASZYNY I APARATY

WYKONANE W KRAJU SPRAWADZANE Z ZAGR.

PRZEMYSŁ CHEMICZNY OGÓLNY	☐
MONOPOL SÓLNY	☐
SUCHA DESTYLACJA WĘGLA I DREWNA	☐
SAZANIE	☐
RAF. NAFTY I FABRYKI OLEJÓW MINERALNYCH	☐
FABR. SZTUCZNYCH JEDN. MAT. KRUSZĄCYCH I	☐
MONOPOL ZAPALCZANY	☐
FABR. WYPOSOB. GUMOWYCH	☐
FABR. SZTUCZNYCH ŻYWIW	☐
FABR. MYDŁA I ŚWIEC	☐
FABR. FARMACEUTYCZNE	☐
FABR. PARFUMERYJNO-KOSMETYCZNE	☐
FABR. PAST DO OBUWIA, ZAPRAW I T. P.	☐
FABR. CEMENTU I WAPNA	☐
FABR. NAWOZÓW SZTUCZNYCH	☐
FABR. SZKŁA I PORCELANY	☐
FABR. PAPIRÓW, LAKIERÓW I POKOSTÓW	☐
FABR. BARWNIKÓW I EKSTR. BARBARSKICH	☐
FABR. CELULOZY	☐
PRZEMYSŁ ELEKTRO-CHEMICZNY	☐

ORJENTACYJNE DANE O POKRYCIU PRZEZ PRZEMYSŁ KRAJOWY METALOWO-PRZETWÓRCZY ZAPOTRZEBOWAŃ POSZCZEGÓLNYCH BRANŻ PRZEMYSŁU SPOŻYWCZO-PRZETW. NA MASZYNY I APARATY

WYKONANE W KRAJU SPRAWADZANE Z ZAGR.

CUKROWNIE	☐
GORZELNIE	☐
MONOPOL SPIRYTUSOWY	☐
BRONIARY I SŁODOWNIE	☐
ERDZOWNIE	☐
FABR. CUKRÓW I CZEKOLADY	☐
MŁI ZARZĄDZ. ZEROWIARSTWO I PIERZ.	☐
MIĘSNI	☐
PIEKARNIE	☐
PRZETWÓRSTWO WARZYW I OWOCÓW	☐
MONOPOL TYTANICOWY	☐
BEZIE	☐
BEKONIARNIE	☐
WĘDLINIARNIE	☐
PRZEM. TŁUSZCZYNÓW	☐
PRZETWÓRSTWO RYBNE, WĘDZARSTWO	☐
RAZROB. ODPADKÓW ZWIĘZŁYCH	☐
KONSERWY	☐
CARBARSTWO I PUTRZARSTWO	☐
CHŁODNICTWO	☐
KLIMATYZACJA, SUSZARNICTWO	☐

co ze swej pracy przemysł metalowy zademonstrował na WMEL.

Zacznijmy od przemysłu chemicznego.

Przemysł ten był w dobie przedwojennej na terenach R. P. mało rozwinięty. Nieliczne fabryki w większości zaopatrywały się w wytwórniach metalowych, położonych prawie wyłącznie poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Temu to należy przypisać, że prawie wszystko, co dla przemysłu chemicznego produkuje przemysł metalowy, zostało włączone do programów produkcji wytwórni polskich dopiero po wskrzeszeniu Państwa Polskiego.

Dorobek ten jest jednak, mimo tak krótkiego czasu, bardzo poważny — dały temu świadectwo przykładowe eksponaty na WMEL.

Widzieliśmy tam z pośród aparatów dla przemysłu chemicznego i farmaceutycznego w pawilonie 18: autoklaw, destylator, filtr, mieszadło, kadzie z materiałami specjalnymi, walce do przerobu mas plastycznych, młyn kulowy; w pawilonie rzemiosła: destylato-

ry, aparaty farmaceutyczne, aparat farbiarski; poza tym pokazano w pawil. 18-ym z maszyn dla przemysłu cementowego i ceramicznego prasy i maszyny do betonu, a w pawilonie rzemiosł prasy ceramiczne; wreszcie na całym szeregu fotografii uwidoczniiono wykonane już aparaty i instalacje dla wszelkich branż przemysłu chemicznego; aparaty te i maszyny wystawiały firmy: Cegielski, Weigt, Zieleniewski i Fitzner-Gamper, Stocznia Gdańska, John, Krawczyk, Lilpop Rau i Loewenstein, Eckstein, P. Luty, Lokomobil, A. Strauss, B-cia Bzowscy, Bańbura i S-ka oraz S. Stocki. Firmy te stanowią jednak część wytwórni, obsługujących przemysł chemiczny.

Ekspozyty i fotografie instalacji wykonanych dały dodatkowo świadectwo dążności przemysłu metalowego do stworzenia źródeł zaopatrzenia przemysłu chemicznego w aparaty wszelkich typów; wzorując się po części na przodujących modelach wytwórni zagranicznych, w lwiej części zaś stwarzając własne konstrukcje, przemysł metalowy zbliża się stopniowo do możliwości pokrycia najważniejszych części zapotrzebowania przemysłu chemicznego.

O wiele lepiej wygląda nasz bilans w dziedzinie budowy aparatów i maszyn dla *przemysłu spożywczo-przetwórczego*.

W tej dziedzinie, w niektórych branżach (np. cukrownictwo, gorzelnie) przemysł metalowy polski ma chlubną tradycję jeszcze z czasów przedwojennych; potrzeby zaś ekspansji w handlu zagranicznym przetworami płodów rolnych były bodźcem do stworzenia produkcji urządzeń dla innych branż tego przemysłu (np. bekoniarne, konserwy, chłodnictwo); nieliczne tylko branże wykonują dotychczas minimalną produkcję wewnętrzną maszyn dla ich potrzeb.

W związku z powyższym widzieliśmy na Wystawie znacznie większy udział fabryk, produkujących maszyny dla przemysłu spożywczo-przetwórczego, a zatem i większą ilość ekspozatów.

Przede wszystkim należy tu wymienić urządzenia młyńskie, jak postawy walcowe, odsiewacze, sита, kaszarnie, wystawiane w pawilonie 18, dalej maszyny wędliniarskie — młynki, maszyny do kiełbas, autoklawy, wystawione częściowo w paw. 18, częściowo w rzemieślniczym; obieraczkę do warzyw w paw. 18, urządzenia rzeźni w paw. rzemiosł, przyrządy do fabr. cukrowniczych — w tym pawilonie, aparaty do konserwowania, wystawione w pawil. 18 i w paw. gospodarstwa domowego, maszyny do zamykania i lutowania puszek z konserwami (paw. rzemiosł). wreszcie jedyłą maszyną garbarską — do szlifowania skór, wystawioną w pawilonie rzemiosł. Poza tym najobficiej, ze względu na niezwykłą jej doniosłość reprezentowana była branża chłodnictwa, która w pawilonie 18-ym dała szereg ekspozatów niezwykle ciekawych — w postaci sprężarek amoniakalnych różnych wielkości, chłodzi automatycznych rotorowych i sprężarkowych oraz niezwykle fascynującą wiadomością plakatawą o zainicjowaniu produkcji aparatury do wytwarzania suchego lodu (CO₂), co ma niezmiernie ważne znaczenie dla wielu gałęzi przemysłu oraz dla obrony kraju.

Kilka ciekawych ekspozatów widzieliśmy również z dziedziny suszarnictwa i klimatyzacji; między innymi model suszarni wyłoków buraczanych oraz niezmiernie piękne rozwiązanie różnych typów grzejników parowo-powietrznych.

W pawilonie obrabiarek widzieliśmy również maszyny dla monopolu tytoniowego — automat do produkcji papierosów.

Wreszcie, w tym dziale, jak i w chemicznym, wytwórnie pokazały cały szereg fotografii, wykonanych większych instalacji cukrowni, browarów, gorzeln, drożdżowni, piekarni, bekoniarń i t. d.

Firmy, które wystawiały te maszyny i urządzenia są następujące: Cegielski, Zieleniewski, Weigt, John, Stocznia Gdańska, Paschalski, Stowarzyszenie Mechaników, Łajca, Bors, Ambrożkiewicz, Tyrchan, Frąckowiak, Kapczyński, A. Strauss, Popelka.

I tu również, jak i w dziale maszyn dla przemysłu chemicznego, wymienieni wystawcy nie obejmują całkowitej liczby producentów maszyn i aparatów dla przemysłu spożywczo-przetwórczego.

Z dziedziny maszyn i przyrządów mleczarskich, serowarskich i pszczelarskich widzieliśmy tylko naczynia i wirówki do miodu; również ubogą jest produkcja urządzeń dla fabryk cukru i czekolady — zaledwie młynki i walce oraz formy pokazywane były na WMEL. Branże te powinny być lepiej obsłużone.

Zarówno ekspozyty same jak też i statystyka wwozu stwierdzają, że w dziedzinie maszyn i aparatów dla przemysłu spożywczo-przetwórczego niezadługo Polska stanie się zupełnie samowystarczalna. Żywić należy nadzieję, że w dziedzinie urządzeń mleczarskich, serowarskich i pszczelarskich oraz w dziedzinie fabryk cukru i czekolady rozbudzi się produkcja krajowa i zastąpi dotychczasowy import.

*MOŻLIWOŚCI STOSOWANIA NIEKTÓRYCH
METOD SPECJALNYCH WYKONCZANIA
PRZEZ PRZEMYSŁ KRAJOWY*

KRAJOWE ☐	ZAGRANICZNE ☐
<i>NAZWA METODY WYKONCZANIA</i>	
GALWANIZOWANIE ☐	☐
NATYSKIWIWANIE METAŁEM ☐	☐
EMALJOWANIE ☐	☐
POKRYWANIE KAUCZUKIEM ☐	☐

Wspomnieć również musimy o metodach wykonania aparatów (tabl. 3.), co jest kwestią bardzo ważną zarówno dla budowy aparatów chemicznych jak i spożywczo-przetwórczych.

Na Wystawie mieliśmy możliwość oglądania wy-

bitnego postępu przemysłu naszego w dziedzinie emalowania; jednakże wymagania przemysłu chemicznego i spożywczo-przetwórczego (mleczarstwo, gorzelnia, browary) przerastają w znacznej mierze zdolności wytwórcze naszych emalierni, tak pod względem wymia-

rów aparatów i zbiorników, jak też i właściwości emalii (odporność na płyny żrące oraz na wysokie temperatury), w tym przeto kierunku jest jeszcze wiele do zrobienia, wiele bowiem aparatów emalowanych sprowadza się do kraju z zagranicy.

Maszyny rolnicze na WMEL.

Przemysł maszyn i narzędzi rolniczych ulegał wielkim przemianom w zależności od koniunktury w rolnictwie. Na ziemiach polskich jego początek datuje się od r. 1818. W okresie przedwojennym doszedł już do zatrudnienia ca. 22.000 robotników. Działania wojenne zniszczyły wiele fabryk, ustępujące wojska rosyjskie wywoziły maszyny, wiele budynków paliły, surowce rekwirowały; straty w tej dziedzinie przemysłu jak i w innych — były wielkie.

Po uzyskaniu niepodległości przemysł maszyn i narzędzi rolniczych miał zadanie odbudować i inwestować zniszczone fabryki, budować nowe placówki przemysłowe, następnie przystosować swoją produkcję do potrzeb Zjednoczonej Polski, uniezależnić rolnictwo od maszyn zagranicznych, wyrabiać więc niewytwarzane dotychczas maszyny.

Fabryki maszyn i narzędzi rolniczych szybko się zorganizowały i rozbudowały, powiększyły nawet swe zdolności produkcyjne, poczęły eksportować, a na rynek wewnętrzny wprowadziły niewykonywane przedtem w kraju specjalne maszyny i narzędzia rolnicze.

Rok 1928 był rokiem największego zapotrzebowania i rozwoju fabryk maszyn i narzędzi rolniczych, a jednocześnie początkiem ostrego kryzysu. Jeden z największych działów przemysłu metalowego - przetwórczego stał się bodaj najmniejszym, jak świadczą cyfry...

Zatrudnienie.

w roku 1929 —	256 zakładów	zatrudniało	6.781 robotników
" 1935 —	79 " "	" "	1.507 " "

Produkcja.

w r. 1929 wyprodukowano	40.047 ton	o wartości	65.000.000 zł
" 1934 " "	2.992 " "	" "	2.500.000 " "

Jednak i pozostałe fabryki zachowały swą zdolność produkcyjną i mogą znacznie podnieść swą produkcję, gdyby było zapotrzebowanie. Spadek zapotrzebowania wyraźnie zaznacza się w przystosowaniu produkcji. I tak

	wyprodukowano w r. 1928		w 1935 r.
plugów	" 51.037	"	10.371
bron	" 99.130	"	3.059
młockarń	" 15.306	"	1.075
wialni i młynków	" 23.775	"	1.570
z przemysłu pomocniczego:			
wag pomostowych	" 29.647	"	4.474

Cyfry te wskazują na trzydziestokrotny spadek zapotrzebowania i na zmniejszenie zatrudnienia o ca. 75%; cyfry te jednocześnie wskazują, że krajowy przemysł maszyn i narzędzi rolniczych jest w stanie pokryć całkowicie zapotrzebowanie naszego rolnictwa bez pomocy zagranicy.

Przemysł maszyn i narzędzi rolniczych na WMEL. stanowią oddzielną Grupę, w której przyjęły

udział następujące fabryki: „Unia“, B-cia Perlis, J. Sucheni, Gidle, „Kraj“ — Kutno, M. Wolski i S-ka S. A. Lublin, H. Cegielski S. A. — Poznań i „Ostrówek“.

Razem wystawiające fabryki dały pełną gamę produkcji krajowej, pokrywającą całość potrzeb rolnictwa, wykazały program całokształtu produkcji, począwszy od maszyn dla gospodarstw włościańskich i kończąc na młockarniach parowych i lokomobilach rolniczych.

Z nowości na Wystawie zwracał uwagę siewnik f. „Unia“, gdzie zastosowano zamiast hębenków lub wachlarzy wysiewnych — drgający mechanizm wysiewny.

Firma B-cia Perlis wprowadza do kieratów kulkowe łożyska do trybów głównych.

Firma „Kraj“ — miedlice do lnu z elewatorem i zapowiada na przyszły sezon produkcję szerokomłotnych młockarń czyszczących.

Firma M. Wolski i S-ka S. A. dobrze rozwiązała zadanie czyszczących sztyflowych młockarń włościańskich.

J. Sucheni, prócz dotychczasowej produkcji narzędzi — brony talerzowe.

H. Cegielski S. A. parowe komplety młockarniane ze stertnikami.

„Ostrówek“ — śrutowniki.

Przeglądając stan produkcji maszyn i narzędzi rolniczych nasuwają się wnioski i twierdzenia:

- 1) Ze w dziale maszyn i narzędzi rolniczych jesteśmy samowystarczalni i wyczerpany jest całkowicie program regionalności maszyn, obejmujących zapotrzebowania całego kraju.
- 2) Ze istniejące fabryki maszyn i narzędzi rolniczych przy stopniowo wzrastającym zapotrzebowaniu zdolne są w zupełności pokryć zapotrzebowanie rolnictwa bez pomocy fabryk zagranicznych.
- 3) Ze maszyny i narzędzia rolnicze wyrabiane są całkowicie z własnych surowców: żelaza i drzewa.
- 4) Ze sprowadzane dawniej z zagranicy maszyny, a obecnie wyrabiane w kraju, jak brony sprężynowe, talerzowe, kultywatory przy wyrobieniu części w kraju, jak sprężyny, talerze stalowe i t. p., całkowicie odpowiadają zadaniu i nie ustępują zagranicznym.
- 5) Ze dla zwalczania wspólnych trudności fabryki maszyn i narzędzi rolniczych winny tworzyć zwartą organizację w łonie Związku, obejmującego cały przemysł metalowy przetwórczy, gdyż cały ten przemysł ma większość zagadnień jednakowych a silniejsza organizacja ma zawsze więcej możliwości rozwiązania tych zagadnień.

St. Janiszewski.

Przedsiębiorstwa powinny wystawiać pracownikom świadectwa wpłacenia kwot zadeklarowanych. Świadectwa te przedstawiane będą przez pracowników delegatów komitetów, zwracającym się do nich w sprawie opłat od lokali.

Gdyby przedsiębiorstwa (pp. 1, 2 i 3) miały trudności w jednorazowej wpłacie, to składki mogą być uiszczane w ratach miesięcznych od listopada do marca.

Wpłaty dokonywać należy najlepiej do miejscowych Komitetów Pomocy Zimowej.

Wreszcie donosimy, że do czasu trwania akcji pomocy zimowej, wpłacanie składek na FON. zostaje odroczone.

W sprawie kredytów dla przemysłu metalowego.

Wiele fabryk z braku środków obrotowych i kapitałów na dodatkowe inwestycje nie jest w stanie bądź to przyjąć wszystkich zamówień, bądź też odpowiednio przygotować się do zamówień sezonowych. Wobec tego Zarząd Związku prowadzi pertraktacje z czynnikami miarodajnymi i sferami finansowymi o stworzenie odpowiednich możliwości kredytowych na wyżej wskazane cele. Fabryki związkowe są proszone o nadsyłanie do Związku swych uwag, dezyderatów i danych dotyczących tej sprawy.

W sprawie maszyn dla przemysłu chemicznego.

18 grudnia r. b. o godz. 17.30 odbędzie się w lokalu Związku konferencja przedstawicieli przemysłu chemicznego z przedstawicielami zrzeszonych w Związku fabryk na temat zaopatrzenia fabryk chemicznych w instalacje i urządzenia przez przemysł krajowy.

W sprawie taryfy kolejowej polsko-jugosłowiańskiej.

W związku z opracowywaną obecnie taryfą związkową polsko-jugosłowiańskiej komunikacji towarowej prosimy fabryki zainteresowane o niezwłoczne nadesłanie do Związku wniosków i dezyderatów, dotyczących ustalenia towarów przewożonych w obydwu kierunkach ze wskazaniem stacji nadania i przeznaczenia.

W sprawie ubezpieczeń społecznych.

Przy Ministerstwie Opieki Społecznej została powołana Specjalna Komisja do zbadania możliwości uproszczenia techniki ubezpieczeń społecznych. Komisja jest podzielona na 3 podkomisje: 1) dla uproszczenia techniki ubezpieczeń, 2) dla usprawnienia organizacji udzielania świadczeń i 3) dla ogólnych spraw ubezpieczeń społecznych. Na razie żadnych danych o pracach tej Komisji podać nie możemy.

Ulgi przy nabywaniu świadectw przemysłowych.

Ministerstwo Skarbu wydało okólnik nr. D. V. 44684/436 w sprawie ulg przy nabywaniu świadectw przemysłowych na 1937 r. Członkowie P. Z. P. M. otrzymają w najbliższych dniach okólnik Związku zawierający komentarze do okólnika Min. Skarbu.

Dokształcanie specjalistów.

Instytut Oświaty Pracowniczej przystąpił do zbierania informacji u kierowników przedsiębiorstw na temat kwalifikacji i praktycznego przygotowania zawodowego pracowników umysłowych, aby tą drogą ustalić kategorie i rodzaje pracy, dla których brak jest specjalistów, poczem rozwinąć odpowiednią akcję szkoleniową.

Nowe normy.

„Polski Komitet Normalizacyjny przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu podaje do wiadomości wszystkich zainteresowanych, iż ukazały się między innymi z druku, uchwalone przez plenarne posiedzenie Komitetu w dniu 3 grudnia 1935 r.“

P O L S K I E N O R M Y

Rury kanalizacyjne żeliwne. (Broszura. Cena 3.— zł.)

Broszura powyższa jest do nabycia w Biurze Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (Warszawa, Elektoralna 2).

Budowa nowej fabryki obrabiarek.

Sp. Akc. H. Cegielski ukończyła w tych dniach pertraktacje o przejęcie drogą kupna wytwórni kuchen polowych i sprzętu wojskowego Spółki „Mars“ w Rzeszowie, w której zamierza kontynuować dotychczasową produkcję tej firmy. Poza tym spółka nabyła przylegające do firmy „Mars“ tereny, na których postawi nową fabrykę obrabiarek, dotychczas niewyrobianych w kraju; obecnie przystępuje się już do zakładania fundamentów. Nowa fabryka w Rzeszowie będzie miała zapewnioną dostawę taniego prądu i gazu ziemnego.

Produkcja blachy cynkowej i cynkowanej oraz naczyń blaszanych w pierwszych trzech kwartałach roku bieżącego.

Według „Wiadomości Statystycznych“ (zeszyt 30 z 25 X 1936), produkcja wyżej wymienionych artykułów wyniosła w pierwszych trzech kwartałach roku bież.: blacha cynkowa 12349 ton, wartości 7741 tys. zł. (analogiczne cyfry dla tego okresu roku ub. — 11,034 ton, wartości 6679 tys. zł.), blacha żelazna cynkowana — 20637 ton, wart. 12445 tys. zł. (w roku ub. 15.505 ton, wart. 9,880 tys. zł.), naczynia blaszane żelazne cynkowane — 3856 ton, wart. 3324 tys. zł. (w roku ub. 3430 ton, wart. 3582 tys. zł.) i naczynia blaszane żelazne emaliowane — 3844 ton, wart. 8620 tys. zł. (w roku ub. 4135 ton wart. 9089 tys. zł.). Jak widzimy, z wyjątkiem naczyń blaszanych emaliowanych, pozostałe pozycje wykazują wzrost.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY.

Z międzynarodowego kartelu drutu. W Brukseli podpisana została umowa prolongująca międzynarodowy kartel drutu „Iweco“ do końca 1941 r., aczkolwiek krajowe porozumienia belgijskie i niemieckie nie są jeszcze przedłużone. Wobec powyższego ustalono, że umowa międzynarodowa uzyska swą moc, o ile obydwie te kartele krajowe będą prolongowane. Polska i Niemcy zagwarantowały sobie prawo wcześniejszego wystąpienia z porozumienia, — Polska z końcem

1937 r., Niemcy zaś w późniejszej dacie. Nowa umowa różni się jakoby od poprzedniej w wielu punktach, jednak szczegółów co do tych zmian dotychczas brak.

Z francuskiego kartelu żelaznego. W ubiegłym miesiącu weszła w życie nowa organizacja sprzedaży, wprowadzona przez francuski kartel hut żelaznych. Organizacja ta polega na tym, że utworzona zostaje kategoria kupców rejestrowanych, którzy muszą stale posiadać na składzie minimum 30 t. żelaza sztabowego i formowego, 100 t. żelaza betonowego i 30 t. blach czarnych. Kupcy rejestrowi płacić będą ceny specjalne, wszyscy zaś inni będą mieli ceny o 11 względnie 12,7% wyższe. Jednocześnie ceny zasadnicze żelaza zostają podwyższone o 100 fr. na t. czyli o 7,1% (dla żelaza sztabowego).

Z uprzywilejowanych warunków hurtowników rejestrowanych będą też korzystali odbiorcy zakupujący rocznie minimum 50 t. żelaza sztabowego formowego i blach.

Przymusowy kartel odlewni metali w Niemczech. Zarządzeniem ministra gospodarstwa utworzony został w Düsseldorfie p. n. „Gesamtverband Deutscher Metallgiessereien“, przymusowy kartel odlewni metali i ich stopów, którego członkami są wszystkie wytwórnie sprzedające odlewy na rynku, bądź wytwarzające je dla swych potrzeb w ilości przekraczającej 1 t. rocznie. Wyłączone spod rozporządzenia są prócz odlewni żelaza m. in. odlewnie cyny, odlewnie czcionek drukarskich, metali szlachetnych i t. d. Wyłączony wreszcie zostaje obrót odlewami, wykonanymi przez huty, walcownie i zakłady przeciagania i prasowania metali dla własnych potrzeb do dalszego przerobu. Kartel jest oparty na wspólnej kalkulacji cen obowiązujących wszystkich.

Produkcja stali w Wielkiej Brytanii. Produkcja stali angielskiej osiągnęła we wrześniu nowy rekord, wynosząc 1.027.000 ton, wobec 872.000 ton w sierpniu r. bież. Wprawdzie w miesiącu sierpniu trzeba wziąć pod uwagę okres urlopowy pewnej liczby robotników, niemniej jednak wzrost produkcji jest znaczny.

Wytwórczość za trzy kwartały 1936 roku wyniosła 8.617.200 ton, wobec 6.462.600 ton w tym samym okresie roku poprzedniego. Produkcja surówki we wrześniu r. bież. — 650.800 ton, wobec 635.800 w sierpniu; produkcja surówki za trzy kwartały r. bież. wyniosła 5.700.900 ton, wobec 4.272.100 ton w tymże okresie roku ubiegłego. (G.).

Sytuacja na światowym rynku metali nieżelaznych. Podczas gdy wskaźnik światowej produkcji przemysłowej w 1935 roku równał się prawie wskaźnikowi z roku 1929 — 106 w 1935, wobec 107 w 1929 — różnica między wskaźnikiem produkcji metali nieżelaznych w 1935 roku była 12 punktów; wskaźnik roku 1935 był niższy od wskaźnika roku 1929. Charakterystycznym zjawiskiem konjunkturalnym tych metali jest to, że począwszy od roku 1932 konsumpcja ich przewyższa stałe produkcję; wyjątek stanowi tu jedynie cynk, którego produkcja przewyższyła nieznacznie konsumpcję w 1934 roku.

Jednakże ruch konsumpcyjny nie rozkładał się równomiernie na wszystkie kraje. W Stanach Zjednoczonych np. konsumpcja 5 głównych metali nieże-

laznych osiągnęła w 1935 roku zaledwie 65% konsumpcji roku 1929, podczas gdy dla pozostałych krajów wynosiła ona 114%. Spadek konsumpcji w Stanach Zjednoczonych zaznaczył się szczególnie dla miedzi i ołowiu. Podczas gdy w roku 1929 spożycie miedzi w przemyśle elektrotechnicznym wyniosło 610.000 ton, w 1935 roku stanowiło ono zaledwie 230.000 ton. Przemysł kablowy, który zużył w 1929 roku 200.000 ton ołowiu w roku 1935 zabrał zaledwie 35.000 ton. (G)

Spadek liczby bezrobotnych na całym świecie. W większości krajów liczba bezrobotnych zarejestrowanych spada nieprzerwanie w zestawieniu z odpowiednimi cyframi roku 1935, co wskazuje na to, że poprawa obserwowana od trzech lat wciąż rośnie. Wyjątek stanowią jedynie: Austria, Francja, Nowa Zelandia, Rumunia, Szwajcaria i Węgry.

Statystyki zatrudnienia wykazują, ogólnie biorąc, tę samą tendencję co statystyki bezrobocia. Zatrudnienie wzrosło wszędzie za wyjątkiem Szwajcarii. Na Węgrzech notują znaczne podniesienie wskaźnika zatrudnienia, a jednocześnie wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych. W bardzo wielu krajach liczba zatrudnionych pracowników w przemyśle jest obecnie wyższa od cyfry roku 1929; wyjątek stanowią tu tylko: Belgia, Czechosłowacja, Francja, Kanada, Luksemburg, Polska, Stany Zjednoczone i Szwajcaria. (G.).

Japoński eksport drutu. Przemysł japoński, wykazujący nieprzerwaną tendencję rozwojową, opartą w znacznej mierze na forsowaniu wywozu przy wydatnej pomocy udzielanej przemysłowi w tym kierunku przez czynniki rządowe, usiłuje niskimi cenami pozyskać sobie odbiorców na wszelkich dostępnych dlań rynkach. Ostatnio warto zanotować fakt, iż japońskie fabryki drutu oferują na rynku brazylijskim drucia-ki po cenie o 20% tańszej, aniżeli fabryki niemieckie, a o 40% tańszej od cen amerykańskich.

Rentowność w hutnictwie żelaznym Stanów Zjedn. Opublikowane ostatnio bilanse 20 największych zakładów hutniczych w Stanach Zjednoczonych wykazały za I półr. 1936 czysty zysk w wysokości 47,6 milj. dol., wobec 20,7 milj. dol. w analogicznym okresie roku ubiegłego.

Zwyżka cen na artykuły miedziane w Niemczech. Donoszą z Niemiec, że ceny na wyroby miedziane zostały od 21 listopada r. b. podwyższone o dalsze 0,50 R.M. na 100 kg. (T.).

Spadek produkcji ołowiu na świecie. Produkcja ołowiu wykazuje tendencję spadkową. W ciągu ostatnich miesięcy zanotowano znaczne zmniejszenie produkcji w Stanach Zjednoczonych, gdzie wytwórczość miesięczna spadła z 36963 ton w lipcu do 29788 ton we wrześniu. Według źródeł oficjalnych taka sama sytuacja jest w Meksyku, gdzie spadek produkcji stanowi ok. 10%. W Europie również, poza Niemcami, Włochami i Hiszpanią, wydobycie ołowiu spadło z 15000 ton do 12.800 ton. (G.).

Przewidywany wzrost produkcji aluminium w Niemczech. Zgodnie z planem czteroletnim produkcja aluminium w Niemczech ma bardzo poważnie wzro-

snąć. Liczy się, że osiągnie ona 150.000 ton; obecna zdolność wytwórcza wynosi 100.000 ton. Dwie nowe fabryki są w stadium budowy. Produkcja elektronów ma być doprowadzona do 25000 ton. Począwszy od roku 1933 zastępowanie miedzi w przemyśle elektrycznym przez aluminium i gumy syntetyczne zostało już przeprowadzone w 70%. (G.).

Nowy materiał do wyrobu puszek do konserw w Niemczech. Poza płytkami z blachy aluminiowej używa się w Niemczech do fabrykacji puszek do konserw również płytek ze sztucznych materiałów plastycznych (bakelitu). (G.).

Sytuacja na rynku druciarskim w Niemczech. Duże zapotrzebowanie wykazuje w tej chwili Ameryka Południowa, Daleki Wschód, Afryka, Stany Zjednoczone i Bałkany. Konkurencja japońska w Chinach i Indjach holenderskich jest w dalszym ciągu bardzo silna; mimo to jednak Niemcy notują w tej chwili na tych rynkach więcej zamówień niż we wrześniu i ceny są nieco wyższe. W dziale drutu maszynowego transakcje są bardzo ożywione i przemysł niemiecki dostarcza obecnie ok. 1000 ton tygodniowo. Liczą się ze zwykłą cen. co tłumaczy częściowo wzrost zakupów. (G.).

Wzrost eksportu naczyń emaliowanych z Niemiec. W sierpniu 1936 r. wywóz naczyń emaliowanych z Niemiec wyraził się w liczbie 1003 ton, wobec 929 ton w lipcu r. b. Przeciętny miesięczny eksport naczyń emaliowanych w 1935 r. wynosił 772 tony, a przeciętny eksport miesięczny w 1934 r. nie przewyższał 513 ton. Wartość jednej tony tych artykułów wynosiła średnio w czasie od stycznia do sierpnia włącznie r. b. 966 R.M. wobec 860 R.M. w tym samym czasie ubiegłego roku.

Ogólna wartość wywiezionych naczyń emaliowanych w sierpniu r. b. wyniosła 929.000 R.M., a wartość tych artykułów w lipcu r. b. wyniosła 846.000 R.M. (T.).

Porozumienie fabryk śrub we Francji. We Francji stworzone zostało ostatnio porozumienie fabryk produkujących śruby. Do porozumienia przystąpiły następujące zakłady: Etablissements Verillaume à Paris, Etablissements Dervaux à Chambon — Fengerolles, Manufacture Ardennaise de Boulons et Ferrures des Wagons à Braux (Ardennes), Boulonneries de Lenvroil à Paris, Boulonneries et Ferronneries d'Hautmont, Forges et Boulonneries d'Ars S. Moselle, E. et J. Mernier à Braux (Ardennes), Larent Frères et Beaufrère à Paris i firma Hardy-Capitaine w Paryżu. Porozumienie działa pod nazwą: Office Central de la Boulonnerie i jest zorganizowany na podobnych ustawach jak belgijski związek fabrykantów drutu. (T.).

Produkcja cynku, ołowiu i miedzi w Niemczech. Produkcja cynku w Niemczech, jak informuje grupa gospodarcza metali niezależnych w Berlinie, wyniosła w październiku r. b. 11.311 ton cynku i 676 ton pyłu cynkowego, wobec 11.198 ton cynku czystego i 607 ton pyłu cynkowego we wrześniu r. b. i 10.348 ton cyn-

ku czystego i 563 ton pyłu cynkowego średniej miesięcznej produkcji z 1935 r.

Produkcja ołowiu w Niemczech wyniosła w październiku r. b. 12.099 ton ołowiu surowego i 531 ton herty ołowianej, wobec 11.412 ton ołowiu surowego i 1.268 ton herty we wrześniu r. b. i 10.345 ton ołowiu surowego i 391 ton herty średniej miesięcznej produkcji z 1935 r.

Co zaś do produkcji miedzi w Niemczech wyniosła ona w październiku r. b. 13.060 ton miedzi elektrolitycznej i 4.647 ton miedzi rafinowanej, wobec 12.463 ton miedzi elektrolitycznej i 5.867 ton miedzi rafinowanej z września r. b. i 10.787 ton miedzi elektrolitycznej i 5 094 miedzi rafinowanej średniej miesięcznej produkcji z 1935 roku. (T.).

II Międzynarodowy Kongres Budowy Mostów i Konstrukcji Żelaznych w Berlinie i Monachium w czasie od 1 — 11 października 1936 r.

W czasie od 1 — 11 października r. b. odbył się w Berlinie i Monachium II międzynarodowy Kongres Budowy Mostów i Konstrukcji Żelaznych. Kongres zgromadził 1200 fachowców z tej dziedziny, przedstawicieli 36 narodów. Po przemówieniu przewodniczącego zabrał głos minister komunikacji Rzeszy von Eltz-Rübenach, który wyliczył prace w ostatnich trzech latach przy budowach mostów kolejowych, mostów przez Ren i Moselę koło Koblenji oraz potężnych hal sportowych, hangarów lotniczych i jedynej w swym rodzaju stoczni okrętowej w Niederrhein.

Przewodniczącym Stałej Delegacji Polskiej do A.I.P.C. p. prof. dr. Stefan Bryła imieniem delegacji polskiej zaprosił zarząd A.I.P.C. do odbycia jednego z najbliższych kongresów w Polsce.

Udział w dyskusjach nad referatami zgłoszonymi brali ze strony polskiej pp. prof. Bryła, prof. Huber, dr. Kluz, dr. Olszak, dr. Chmielowiec i dyr. Toruń.

Poparcie finansowe kongresu przez rząd, przemysł metalowy i betonowy przyczyniło się do opublikowania wszystkich zgłoszonych na kongres referatów.

W początkach listopada r. b. odbędzie się w lokalu Stowarzyszenia Techników odczyt, na którym prelegenci pp. prof. dr. M. Huber, prof. dr. A. Pszenicki i prof. dr. S. Bryła zdadzą szczegółowe sprawozdanie z Kongresu. (T.).

NOWE KSIĄŻKI.

Nakładem Stowarzyszenia Inżynierów Mechaników Polskich (SIMP'U) została wydana praca prof. inż. Stanisława Phużańskiego p. t. „Skrawanie twardymi stopami”.

Wydawnictwo składa się z 10 rozdziałów, omawiających kolejno: twarde stopy metali wysokotopliwych, ceramikę metalową, wyrób twardych stopów spiekanych, różne rodzaje stopów twardych, własności stopów twardych, budowę narzędzi, zastosowanie narzędzi z twardych stopów, użycie twardych stopów, wyniki pracy narzędzi z twardych stopów i wreszcie wpływ zastosowania twardych stopów na obróbkę skrawaniem.

Broszurka kosztuje zł. 1,80, dla członków SIMP'u — 1,35 i jest do nabycia po cenie normalnej w Księgarni Technicznej oraz w sekretarjacie SIMP, W-wa, Czackiego 3/5, a po cenie ulgowej wyłącznie w Sekretarjacie SIMP'u